

AKTIVITETI 11

AUDITIMI I PËRPUTHSHMËRISË ME EU AI ACT

Rregullore (BE) 2024/1689 - Akti per Inteligjencen Artificiale

Workshop: AI dhe Dokumentet Biometrike - DITA 2

Dita 2 Pasdite | Aktiviteti 11 nga 12 | Kohezgjatja: 75 minuta

- Rregullorja me e rendesishme per AI ne Europe

Objektivat e te Nxenit

1. Kuptoni strukturen e EU AI Act dhe 4 nivelet e rrezikut
2. Identifikoni pse sistemet biometrike jane 'High-Risk'
3. Mesoni 7 kategorite e kerkesave per sisteme High-Risk
4. Kryeni nje audit praktik te perputhshmerise
5. Njihni afatet kritike te perputhshmerise

Audit: 5 sisteme | 21 kërkesa | 40 pikë kontrolli

Cfare eshte EU AI Act?

Rregullorja (BE) 2024/1689 - Korniza e pare ligjore gjitheperfshirese per AI ne bote.

Aspekti	Detajet
Miratimi	13 Mars 2024 nga Parlamenti European
Hyrja ne Fuqi	1 Gusht 2024
Qellimi	AI e sigurt, etike, qe respekton te drejtat
Qasja	E bazuar ne rrezik (risk-based)
Zbatimi	Per te gjithe perdoruesit e AI ne BE
Penalitetet	Deri 35M EUR ose 7% e xhiros globale

Piramida e Rezikut - 4 Nivele

Niveli	Emri	Veprimi	Gjobe Maks
1	I PAPRANUESHËM	E NDALUAR	35M / 7%
2	I LARTË	Përputhshmëri e plotë	15M / 3%
3	I KUFIZUAR	Transparencë	7.5M / 1.5%
4	MINIMAL	Vullnetare	-

- Sistemet biometrike: RREZIK I LARTE (Aneksi III, Pika 1)

Niveli 1: Rrezik i Paprヌuesh m

SISTEME TE NDALUARA PLOTESISHT:

- Scoring social nga autoritetet publike
- Manipulimi subliminal i sjelljes
- Shfrytezimi i vulnerabiliteteve (moshe, aftesi te kufizuara)
- Identifikimi biometrik real-time ne hapesira publike*
- Njohja e emocioneve ne pune dhe shkolla
- Scraping i fytyrave nga interneti per databaza

*Perjashtim: Per kerkimin e viktimave, parandalimin e terrorizmit

Niveli 2: Sisteme High-Risk (Aneksi III)

Pika	Kategoria	Shembuj
1	Biometrika	Identifikimi, kategorizimi, njohja e emocioneve
2	Infrastruktura kritike	Trafiku, uji, energjia, dixhitale
3	Arsimi	Pranime, vleresime, mbikqyrje provimesh
4	Punesimi	Rekrutimi, promovime, perfundim kontrate
5	Sherbime esenciale	Kredit, sigurime, sherbime publike
6	Zbatimi i ligjit	Parashikimi i krimtit, profilizimi
7	Migrimi	Aplikime vize, azil, kontrolli kufitar
8	Drejtësia	Kerkimi ligjor, interpretimi i fakteve

7 Kategorite e Kerkesave High-Risk

Neni	Kategoria	Fokusi Kryesor
9	Menaxhimi i Rrezikut	Identifikimi, zbutja, monitorimi
10	Te Dhenat	Cilesia, qeverisja, bias
11	Dokumentimi	Specifikimi teknik, Aneksi IV
12	Logging	Regjistrim automatik, gjurmueshmeri
13	Transparencia	Udhezime, kufizime, shpjegime
14	Mbikqyrja	Kontrolli njerezor, nderhyrja
15	Saktesia/Siguria	Performanca, qendrueshmeria

Neni 9: Menaxhimi i Rrezikut

Kerkesat Kryesore:

- Sistem i vazhdueshem per identifikimin e rreziqeve
- Vleresimi i rreziqeve ne te gjitha fazat e ciklit te jetes
- Zbutja dhe eliminimi i rreziqeve te identifikuara
- Dokumentimi i rreziqeve te mbetur
- Testimi per te zbuluar rreziqe te reja

Provat e Nevojshme:

- Politika e menaxhimit te rrezikut
- Regjistri i rreziqeve me klasifikim
- Plani i zbutjes me afate
- Rezultatet e testeve periodike

Neni 14: Mbikqyrja Njerezore

Dizajni:

- Sistemi duhet te mundesoje mbikqyrje efektive
- Nderfaqe e qarte per operatoret

Aftesia per Nderhyrje:

- Mundesia per te anuluar vendime te AI
- Butoni STOP per ndalim te menjehershem
- Procedura te qarta per eskalim

Trajnimi:

- Personeli duhet te kuptoje sistemin
- Njohja e kufizimeve dhe bias te mundshem
- Certifikim per perdorimin e sistemit

Sistemet Biometrike: Kërkesa Specifike

Sistemet e dokumenteve biometrike bien ne **Aneksi III, Pika 1:**

Lloji i Sistemit	Shqetesimet Kryesore
Verifikimi i Fytyres	Bias racial, false positive/negative
Zbulimi i Falsifikimit	Saktesia, shpjegueshmeria
Kontrolli i Cilesise	Diskriminimi ne vleresim
Prioritizimi	Transparenca e kritereve

- Keto sisteme kerkojne Konformitet CE dhe Auditim te Paleve te Treta

Afatet e Perputhshmerise

Data	Afati
1 Gusht 2024	Hyrja ne fuqi e AI Act
2 Shkurt 2025	Ndalimi i sistemeve me rrezik te papranueshem
2 Gusht 2025	Kerkesat per modelet GPAI (ChatGPT, etj.)
2 Gusht 2026	Kerkesat per sisteme te reja High-Risk
2 Gusht 2027	Kerkesat per sisteme EKZISTUESE High-Risk

- Per sistemet ekzistuese biometrike: AFATI 2 GUSHT 2027

Procesi i Auditimit

Hapi 1: IDENTIFIKIMI

- Listoni te gjithe sistemet AI ne perdorim
- Klasifikoni sipas nivelit te rrezikut

Hapi 2: VLERESIMI

- Per cdo sistem High-Risk, kontrolloni 7 kategorite
- Dokumentoni gjetjet (PO/JO/PJESERISHT)

Hapi 3: GAP ANALYSIS

- Identifikoni boshlliqet e perputhshmerise
- Prioritizoni sipas rrezikut dhe afateve

Hapi 4: PLANI I VEPRIMIT

- Hartoni plan per mbylljen e boshlliqeve
- Caktoni perjegjesi dhe afate

Detyra Juaj (50 Minuta)

Faza 1 (10 min): Studioni kerkesat

- Lexoni 7 kategorite e kerkesave High-Risk

Faza 2 (30 min): Auditoni sistemin e caktuar

- Secili ekip merr 1 sistem per auditim
- Plotesoni listen e kontrollit (40+ pikë)
- Identifikoni boshlliqet

Faza 3 (10 min): Prezantoni gjetjet

- Perputhshmeria aktuale
- Boshlliqet kryesore
- Rekomandimet prioritare

Sistemet per Auditim

ID	Sistemi	Rreziku
SYS-01	Verifikimi Biometrik i Pasaportave	I LARTE
SYS-02	Zbulimi i Dokumenteve False	I LARTE
SYS-03	Chatbot per Aplikime	I KUFIZUAR
SYS-04	Prioritizimi i Aplikimeve	I LARTE
SYS-05	Kontrolli i Cilesise se Fotove	I LARTE

Cdo ekip do te marre kartën e sistemit me detaje te plota

Boshlliqet me te Zakonshme

Boshlleku	Pse Ndodh	Zgjidhja
Mungesa e dokumentimit	Sisteme te vjetra pa spec	Dokumentoni retroaktivisht
Pa analaze bias	Nuk ishte kerkese	Kryeni audite bias
Logging i pamjaftueshem	Dizajn i vjeter	Perditesoni sistemin
Pa mbikqyrje njerezore	Automatizim i pote	Shtoni pika kontrolli
Transparence e ulet	Black-box modele	Implementoni XAI

Penalitetet per Mosperputhje

Shkelja	Gjobe Maksimale	Shembull
Sisteme te ndaluara	35M EUR / 7% xhiro	Scoring social
Kerkesat High-Risk	15M EUR / 3% xhiro	Mungesa dokumentimit
Detyrimet e transparences	7.5M EUR / 1.5% xhiro	Mos-etiketim chatbot
Info e pasakte per autoritetet	7.5M EUR / 1.5% xhiro	Deklarata false

- Per SME dhe startup: Gjobat jane proporcionalisht me te uleta

Praktikat me te Mira

[Inventar] Mbani liste te perditesuar te sistemeve AI

[Klasifikim] Vleresoni rregullisht nivelin e rezikut

[Dokumentim] Filloni dokumentimin tani, para afateve

[Trajnim] Trajnoni stafin per kerkesat e AI Act

[Monitorim] Vendosni sisteme per monitorim te vazhdueshem

Pikat Kyce

[4 Nivele Rreziku] I papranueshëm, i larte, i kufizuar, minimal

[Biometrika = High-Risk] Kerkon perputhshmeri te plotë

[7 Kategori Kerkesash] Nga rreziku tek siguria

[Afati: 2 Gusht 2027] Per sistemet ekzistuese

Ne vazhdim: Aktiviteti 12 - Krijimi i Planit te Veprimit